

niul Universității Harvard am consultat diverse colecții de cronici slave și orientale cu referiri la ținuturile de la Dunărea de Jos în perioada medievală, precum și lucrările apărute în Statele Unite în ultimii ani despre popoarele est-europene și balcanice. Pentru a mă edifica în legătură cu anumite aspecte ale unor probleme controversate, discuțiile cu prof. dr. Omeljan Pritsak, director al Institutului de Studii Ucrainene și orientalist de notorietate mondială, cu o paletă de preocupări impresionantă, mi-au fost de un real folos. Paralel cu munca de bibliotecă, am vizitat mai multe muzee cu remarcabile colecții de obiecte de artă cu analogii și în spațiul românesc: Museum of Fine Arts, Fogg Museum of Art și Arthur M. Sackler Museum.

Ultimul centru unde m-am deplasat în cadrul programului avizat de International Research and Exchanges Board a fost New York-ul, unde am rămas între 7 și 22 august. Cea mai mare parte a timpului afectat muncii de documentare l-am împărțit între New York Public Library și Metropolitan Museum of Art, în primul obiectiv pentru a-mi completa informațiile bibliografice, iar în cel de-al doilea pentru a mă familiariza cu diferite monumente și obiecte din epoca migrațiilor și din evul mediu, provenind din toate zonele Europei, din Asia Centrală, Orientul Apropiat și Îndepărtat etc., a căror analiză relevă interconexiuni între vechile civilizații pe arii întinse și direcțiile unor curente culturale. Dintre celelalte muzee new-yorkeze vizitate, menționez Guggenheim Museum, Cooper Hewitt Museum și National Academy of Design. Discuțiile avute cu dr. Maria Zobiaș mi-au clarificat anumite rezultate la care a ajuns în ultimii ani cercetarea americană în domeniul turcologiei.

În cadrul serii românești, organizate la 19 august la sediul Bibliotecii Române din New York, am susținut comunicarea „Considerații asupra continuității și unității poporului român”, la care a asistat, alături de ambasadorii României acreditați pe lângă Casa Albă și Organizația Națiunilor Unite, un numeros public.

În timpul sejurului în Statele Unite au fost perfectate schimburi de publicații de specialitate între Institutul de Istorie și Arheologie din Iași și centre de cercetări din Washington și Cambridge.

Stagiul de documentare în S.U.A. mi-a oferit posibilitatea de a lua contact cu o bogată literatură americană și vest-europeană privind istoria românească din epoca veche până la contemporaneitate. Pe lângă unele studii recente care au un mod obiectiv de tratare, ce face cinste autorilor lor (K. Hitchins, K. Verdery, D. Dvoichenko-Markov, G. Bo-

bango, St. Fischer—Galați, P. Hiemstra, P. D. Quinlan, L. Watts, L. Kristof etc.), am constatat proliferarea lucrărilor cu un vădit caracter tendențios. Din această categorie se deosebesc cele ce caută să acrediteze ideea existenței unei „probleme” a Transilvaniei, în care se contestă continuitatea dacoromană la nordul Dunării, se diminuează rolul românilor în trecutul spațiului intracarpatic, se prezintă deformat marile evenimente din 1784, 1848, 1918, 1940—1946, supra-licitându-se însemnătatea elementului maghiar în Transilvania etc. Lucrările cu această tentă reprezintă de obicei aportul unor „specialiști” din emigrația maghiară, cărora li s-au asociat câteodată și istorici din Occident, mai mult sau mai puțin bine intenționați. Nu lipsesc nici încercările de prezentare nereală a situației etnico-politice din Basarabia și Bucovina din trecut sau din epoca contemporană, în special în lucrări datorate emigranților ucraineni. În alte studii se exagerează asupra persecuțiilor la care au fost supuși evreii în preajma și în timpul celui de-al doilea război mondial, dându-se impresia că în România antisemitismul s-a manifestat aproape la fel de virulent ca în Europa Centrală. Pe de altă parte, am remarcat că în numeroase sinteze de istorie universală editate în ultimii ani în Statele Unite și în alte țări din Vest cu prestigiu cultural se ignoră aportul poporului român la diferite evenimente majore europene. O atare situație decurge în mare parte din faptul că numărul lucrărilor de referință elaborate în România, timpurie în ultimul timp în limbi de circulație mondială, este extrem de limitat, resimțindu-se totodată lipsa unor tratate și compendii de istorie românească. În același timp, prezența studiilor cercetătorilor români în reviste de specialitate din străinătate și în actele congreselor internaționale este foarte limitată, ceea ce îngreunează receptarea poziției lor în diverse probleme istorice controversate.

În ansamblu, apreciez călătoria de documentare în Statele Unite ale Americii drept foarte fructuoasă, aceasta dându-mi posibilitatea de a xerografia mii de pagini din volume greu accesibile, având conexiuni cu istoria medievală românească, de a-mi procura cărți de specialitate, de a studia materialele din colecțiile muzeelor, de a dialoga și de a stabili raporturi de colaborare cu savanți de prestigiu. Stagiul de documentare m-a ajutat substanțial în colectarea unui material informativ prețios în legătură cu temele de cercetare în curs de elaborare și cu acelea avute în vedere pentru anii următori.

VICTOR SPINEI

PRIMUL SIMPOZION BALCANIC DE NUMISMATICĂ (VARNA, 1988)

În timpul stagiului de documentare, consumat cu un an înainte în Bulgaria (v. *Arheologia Moldovei*, 13, 1980, p. 266—267), cunoscuta numismată, prof. dr. Jordanka Jouroukova îmi mărturisea intenția sa de a acționa cel mai mult în vederea strângerii legăturilor dintre numismații din zonă și, în consecință, de a iniția organizarea unor manifestări științifice regionale. Am fost de acord că specificul problematicii impune asemenea forme de contacte științifice, îndreptățite să răspundă cu mai multe șanse de succes întrebărilor pe care le ridică cercetarea.

Și iată că, în urma unei amabile invitații, între 10—11 octombrie 1988 am avut ocazia să iau parte la acest *Premier Symposium Balkanique Numismatique*, dedicat unei teme majore nu numai pentru numismatică, ci și pentru întreaga istorie a sud-estului european: *La circulation de monnaies en Europe du Sud-Est depuis l'époque d'Auguste jusqu'à la chute de Constantinople*. Organizatorii — Academia Bulgară de Științe, Institutul și Muzeul de Arheologie Sofia, Ministerul Culturii, Societatea Numismatică Bulgară, autoritățile locale din Varna ș.a. — au făcut tot posibilul pentru a asigura condiții optime de desfășurare a lucrărilor. Acestea, ca și găzduirea propriu-zisă a participanților, au beneficiat de serviciile impecabile ale marelui complex hotelier al Academiei

Bulgare de Științe de la „Nisipurile de Aur”, renumita stațiune turistică din apropierea Varnaei. Un hotel modern, care are câteva sute de locuri, restaurante, săli de recepție și de conferințe, baruri, mici standuri comerciale — conturează oarecum facilitățile pe care le oferă acest impunător ansamblu.

După o scurtă reuniune de deschidere a simpozionului, în cursul căreia am fost salutați, printre alții, de către prof. dr. Petko Pavlov — președintele Comitetului de organizare și, totodată, al Societății Numismatice Bulgare —, și de prof. dr. Veltzar Velkov — directorul Institutului și Muzeului de Arheologie Sofia —, noi, oaspeții, ne-am împărțit, potrivit preocupărilor, între cele două mari secții („Antichitate” și „Evul Mediu”). Cele 19 comunicări susținute la secția „Antichitate” au abordat o multitudine de teme, numai simpla lor enumerare indicând suficient de elocvent însemnătatea multora dintre ele — care au depășit substanțial cadrul numismaticeii —, fără a mai stăruși și asupra conținutului lor. De aceea, în rândurile care urmează, voi aminti doar câteva dintre subiectele abordate în cadrul simpozionului, care mi-au reținut în mod aparte atenția.

Dr. Borianka Rousséva (*Le trésor monétaire de la période hellénistique, découvert dans le village de Malza, de la région de Nova Zagora*) a susținut — în cadrul unei demonstrații

bine articulate — venirea în Thracia a unor mari loturi de monede elenistice, gata constituite în sud, ca și, pe alt plan, posibilitatea divizării monetăriei thasice de argint în patru grupe stilistice, ultima plasându-se pe la 70—60 î. e. n., ceea ce reprezintă o apropiere de cronologia avansată de către H. Čeka și, care, de asemenea, poate determina o mai bună înțelegere a fenomenelor similare nord-dunărene. Prof. dr. Jordanka Jouroukova — energică animatoare a numismaticii bulgare, cit și a acestui simpozion — s-a referit într-o scurtă sinteză la relațiile dintre orașele elenistice, Rhometalkes și români, așa cum se desprind ele din analiza descoperirilor monetare (*Le monnayage et la circulation monétaire en Thracie pendant le règne d'Auguste*). Potrivit materialului cunoscut, savanta bulgară a conchis că cetățile de pe litoral, cum erau Byzantium, Mesambria sau Chalcedon, se aflau supuse autorității lui Rhometalkes. Dacă la aceasta se adaugă și controlul roman exercitat asupra regatului thrac, înțelegem mai clar de ce activitatea atelierului mesambriot se poate recunoaște, alți în emisiunile lui Rhometalkes, cit și în cele augustane. Dr. Dimitre Draganov a prezentat câteva contramărci de pe unele monede romane sau autonome, relevând totodată că circulația monetară era riguros reglementată pe teritoriile orașelor cu administrație proprie (*Des contre-marches, des villes de la Thracie et de la Mésie Inférieure*). Continuând cercetările sistematice întreprinse în ultimul timp de către numismații unguri, dr. Melinda Torbagui a subliniat o serie de aspecte însemnate ale circulației monetare din regiunea Dunării mijlocii, scoțind în evidență și persistența emisiunilor celțice în zonă, chiar și după ce Pannonia devenise provincie romană (*Début et développement du monnayage romain en Pannonie*). În timpul săpăturilor arheologice de la Novae, desfășurate în anul 1985, a fost dezvelit și un important sanctuar mithraic, care a furnizat un depozit monetar constituit din 108 piese, eșalonate între Vespasianus și Gordianus III (241—243). Pornind de la aceste date, dr. Vărbhinka Naidenova presupunea că întregul complex a fost distrus în cursul atacurilor gotice din anii 248—250 (*Le trésor des monnaies de Novae*). Dr. Bistra Bojkova a analizat cu multă acuratețe circulația monetară din prima jumătate a secolului IV și s-a oprit îndecisebi asupra celor 40 de tezaure găsite pînă acum în Bulgaria (*Problèmes de la circulation monétaire dans nos terres au cours de la première moitié du IVe s.*); totodată, autoarea a reușit să determine câteva noi tipuri, care nu au fost pînă acum menționate în RIC, ceea ce ne face să așteptăm cu mare interes publicarea studiului său. La rîndul său, dr. Dotchka Vladimirova Aladjova, în comunicarea sa (*Certains problèmes du monnayage au cours du Ve s.*) s-a

oprit asupra emisiunilor din secolul V, care, după cum este știut, pun în fața cercetării grele chestiuni de determinare și interpretare. Și alte comunicări, cum au fost cele prezentate de către dr. D. Nikolov, dr. Alexandra Milcheva, R. Kazandjian, B. Boritch, dr. S. Ivanov, B. Plakidov, dr. I. Karatoyov, M. Latehev, K. Roev și Em. Christov, au atecat o gamă variată de subiecte oglindind alți profunzimea la care poate ajunge cercetarea numismatică, cit și implicațiile istorice care decurg din rezolvarea problemelor pe care le ridică aceasta.

Deși, după cum se poate deduce, la lucrările secției „Evl Mediu” nu am putut asista, credem că nu este lipsită de interes menționarea citorva dintre temele tratate la Varna: emisiunile de cupru bătute la Constantinopol pentru Justinian I (G. Gekov), tezaurul de la Nanoviza (dr. Z. Hristova), un nou tip de monedă de aur din prima jumătate a secolului XIII (I. Jordanov), circulația pieselor din Constantinopol și Thessalonie la Tirnovo în secolele XIII—XIV (dr. K. Dotehev) ș.a.

Datorită unor motive la care nu doresc să mă gândesc, la Varna nu am putut participa decît doi numismați români, dr. Constantin Preda și cel care vă împărtășește aceste impresii, ambii la secția „Antichitate”. Specialistul bucu-reștean, continuind preocupările sale mai vechi, a reluat analiza descoperirilor monetare intracarpătice, mai cu seamă după retragerea aureliană (*La circulation intra-carpatique des monnaies romaines*), și a reliefat faptul că nu există o întrerupere a afluzului de monede, ci numai o încetinire a sa. În ceea ce mă privește, prin prezentarea comunicării *Les monnaies romaines à l'Est de Carpathes pendant les 11e—14e siècles*, am urmărit doar să ofer alte posibile puncte de vedere asupra unor fenomene numismatice, tratate pînă nu demult unilateral.

Întregul simpozion a fost dominat de atmosfera prietenească în care s-au desfășurat lucrările sale. Comunicările și discuțiile au fost de maxim interes, la obiect și generatoare de speranțe pentru progresul numismaticii. Nu rămîne decît, ca asemenea întîlniri să poată fi continuate, iar o viitoare Secletă Numismatică Balcanică să devină o realitate. În această privință, pentru ca asemenea inițiative și idei să nu devină simple dorințe, socotim că Societatea Numismatică Română trebuie să-și spună cit mai repede cuvîntul: să organizeze al doilea Simpozion Balcanic de Numismatică și să facă demersurile necesare în vederea constituirii unei uniuni a numismaților din Balcani.

VIRGIL MIHĂILESCU-BÎRLIBA

REUNIUNEA CONSILIULUI INTERNAȚIONAL DE TRACOLOGIE DE LA PLOVDIV DIN OCTOMBRIE 1990

Conducerea Institutului de Tracologie din București a trimis la Plovdiv, în seara zilei de 8 octombrie, o delegație din 4 persoane (Prof. dr. doc. Mircea Petrescu—Dimbovița, dr. G. Popilian, Saviana Diamandi și Marius Alexianu) pentru a participa la reuniunea Consiliului Internațional de Tracologie, precum și parțial, pînă în ziua de 14 octombrie, la lucrările celei de a șaptea ediții a manifestării științifice, devenită tradițională, „Săptămînilor philippopolitane”, privind istoria și cultura tracilor, organizată de Direcția muzeelor, galeriilor de artă și bibliotecilor din Ministerul Culturii, Institutul de Tracologie al Academiei Bulgare de Științe din Sofia și Consiliul Municipal al orașului Plovdiv, cu contribuția Asociației Internaționale *Terra Antiqua Balcanica*.

După o ședere de câteva ore la Sofia, în dimineața zilei de 9 octombrie, cu care prilej s-a luat contact și cu conducerea institutului de Tracologie, membrii delegației române s-au deplasat la Plovdiv, mergînd direct la Muzeul Arheologic, conform indicațiilor din program. Tot la Muzeu s-au mai prezentat și cinci tineri arheologi, dintre care patru bursieri (Al. Avram și Radian Andrei din București, Octavian Bounegru din Iași și Vasileca Lungu din Tulcea) și un altul (G. Trohani din București) cu drept de autor, care urmau să

participe la ședințele de comunicări ale „Săptămînilor philippopolitane” din acest an. Deci, în total țara noastră a fost reprezentată prin nouă persoane la această manifestare științifică internațională, la care fuseseră invitați de organizatori 90 din străinătate, fiind prezenți numai 60. În ceea ce privește bursele, din cele 20 oferite de organizatori, s-a beneficiat numai de 15, restul de 5 neputînd fi repartizate, din lipsă de solicitanți. Toate problemele de cazare, drept de autor și burse au fost soluționate prompt și cu bunăvoință de doamna E. Mitrentzeva, de la Muzeul Arheologic din Plovdiv.

În dimineața zilei de 10 octombrie a avut loc la Casa de Cultură și Tehnică deschiderea oficială a manifestării științifice prilejuită de cea de-a șaptea ediție a „Săptămînilor philippopolitane”, cu care prilej au adresat salutul lor participanților prof. dr. R. Katinčarov, director general al Muzeelor, Galeriilor de Artă și Bibliotecilor din cadrul Ministerului Culturii și președinte al Comitetului de organizare, Todor Petkov, primarul orașului Plovdiv și președinte al seminarului și prof. dr. Al. Fol, director al Institutului de Tracologie din Sofia și director al seminarului. În încheiere, prof. dr. Al. Fol a prezentat nr. 0 al revistei *Orpheus* de studii indoeuropene, paleobalcanice și tracice, publicație a